

	СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРИРОДООХОРОННЕ ЗАКОНОДАВСТВО ТА ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО» Рівень вищої освіти: <u>Перший (бакалаврський)</u> Спеціальність: <u>101 Екологія</u> Рік навчання: <u>3-й, семестр 6-й</u> Кількість кредитів ECTS: <u>5 кредитів</u> Назва кафедри: <u>Екології та охорони</u> <u>навколишнього середовища</u> Мова викладання: <u>українська</u>
Лектор курсу	д. с.-г. н., професор Ткачук Олександр Петрович
Контактна інформація лектора (e-mail)	tkachukop@ukr.net

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Природоохоронне законодавство та екологічне право» є обов'язковою компонентою ОПП Екологія.

Загальний обсяг дисципліни 150 год.: лекції – 32 год.; практичні заняття – 28 год., самостійна робота – 90 год.

Формат проведення: лекції, практичні заняття, консультації. Підсумковий контроль – екзамен.

ПРЕРЕКВІЗИТИ І ПОСТРЕКВІЗИТИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

При вивченні даної дисципліни можуть використовуватися знання, отримані з таких дисциплін: «Загальні правові засади та академічна доброчесність», «Історія України», «Охорона праці та безпека життєдіяльності».

Основні положення навчальної дисципліни можуть застосовуватися при вивченні таких дисциплін: «Нормування антропогенного навантаження на довкілля», Державна атестація (кваліфікаційна робота).

ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Призначення навчальної дисципліни

Освітня компонента «Природоохоронне законодавство та екологічне право» спрямована на отримання здобувачами знань, направлених на розвинення творчого правового мислення, всебічне засвоєння та оволодіння здобувачами необхідними теоретичними положеннями, засвоєння

квінтесенції, змісту еколого-правового регулювання, системи чинного екологічного законодавства.

Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Природоохоронне законодавство та екологічне право» є вивчення здобувачами сукупності еколого-правових норм, що регулюють екологічні відносини в суспільстві з метою охорони життя та здоров'я громадян, захисту їх екологічних прав і свобод, раціонального природокористування і забезпечення якості навколишнього середовища; формування основних стратегій та концепцій взаємодії суспільства з навколишнім середовищем, у т.ч. попереджувальних стратегій охорони довкілля, а також головних напрямків діяльності по забезпеченню раціонального використання природних ресурсів, що базуються на чинному міжнародному та національному природоохоронному законодавстві.

Завдання вивчення дисципліни

Завдання вивчення дисципліни – набуття майбутніми фахівцями розуміння сучасних уявлень про природоохоронне законодавство та екологічне право, розвитку практичних навичок з використаних знань в екологічних процесах; опанування здобувачами теоретичних знань і формування у них практичних умінь та навичок щодо самостійного розв'язання практичних проблем, які виникають у процесі реалізації екологічної правосуб'єктності учасників екологічних правовідносин, правильного застосування норм екологічного законодавства.

ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКИХ НАБУВАЄ ЗДОБУВАЧ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ ВІДПОВІДНО ДО ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен володіти інтегральною, загальними та фаховими компетентностями, зокрема:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми у сфері екології, охорони довкілля і збалансованого природокористування, або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій та методів наук про довкілля, та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов;

загальні компетентності (ЗК):

ЗК01. Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК03. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК06. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК07. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК09. Здатність працювати в команді.

ЗК10. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК12. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

фахові компетентності (ФК):

ФК17. Розуміння основних теоретичних положень, концепцій та принципів математичних та соціально-економічних наук.

ФК18. Знання сучасних досягнень національного та міжнародного екологічного законодавства.

ФК20. Здатність до використання основних принципів та складових екологічного управління.

ФК25. Здатність інформувати громадськість про стан екологічної безпеки та збалансованого природокористування.

ФК27. Здатність до участі в управлінні природоохоронними діями та/або екологічними проектами.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ВІДПОВІДНО ДО ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

ПРН01. Демонструвати розуміння основних принципів управління природоохоронними діями та/або екологічними проектами.

ПРН04. Використовувати принципи управління, на яких базується система екологічної безпеки.

ПРН08. Уміти проводити пошук інформації з використанням відповідних джерел для прийняття обґрунтованих рішень.

ПРН13. Уміти формувати ефективні комунікаційні стратегії з метою донесення ідей, проблем, рішень та власного досвіду в сфері екології.

ПРН15. Уміти пояснювати соціальні, економічні та політичні наслідки впровадження екологічних проектів.

ПРН16. Вибирати оптимальну стратегію проведення громадських слухань щодо проблем та формування територій природно-заповідного фонду та екологічної мережі.

ПРН17. Усвідомлювати відповідальність за ефективність та наслідки реалізації комплексних природоохоронних заходів.

ПРН20. Уміти формувати запити та визначати дії, що забезпечують виконання норм і вимог екологічного законодавства.

ПРН23. Демонструвати навички впровадження природоохоронних заходів та проєктів.

ПРН24. Розуміти і реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ПРН25. Зберігати та примножувати досягнення і цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.

Вивчення даної дисципліни формує у здобувачів освіти соціальні навички (soft skills): комунікативність (реалізується через: метод роботи в парах та групах, робота з інформаційними джерелами), робота в команді (реалізується через: метод проєктів), лідерські навички (реалізується через: робота в групах, метод проєктів).

ПЛАН ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви теми	Форми організації навчання та кількість годин		Самостійна робота, кількість годин
		лекційні заняття	практичні заняття	
1	Поняття та система екологічного права України	2	2	6
2	Джерела екологічного права	2	2	5
3	Об'єкти і суб'єкти екологічного законодавства і права	2	2	6
4	Правове забезпечення раціонального використання природних об'єктів	2	2	5
5	Правові засади екологічного управління та екологічного контролю	2	2	6
6	Екологічні права і обов'язки фізичних і юридичних осіб	2	2	5
7	Екологічно-правова освіта	2	2	6
8	Правовий режим особливо охоронюваних природних об'єктів і територій	2	2	5
9	Правове забезпечення охорони природного середовища у містах	2	2	6
10	Правова охорона навколишнього середовища в промисловості, енергетиці та	2	2	5

	транспорті			
11	Правове забезпечення охорони довкілля в сільському господарстві	2	2	6
12	Правове регулювання поводження з відходами	2	2	5
13	Правовий режим екологічно уражених територій	2	2	6
14	Правове забезпечення екологічної безпеки	2	2	6
15	Юридична відповідальність за екологічні правопорушення	2		6
16	Правові форми використання природних ресурсів	2		6
	Разом	32	28	90

Самостійна робота здобувача вищої освіти

Самостійна робота здобувача вищої освіти є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у вільний від обов'язкових занять час.

Самостійна робота здобувача організовується шляхом видачі переліку питань з кожної теми, які не виносяться на аудиторне опрацювання.

Виконання здобувачем самостійної роботи передбачає, за необхідності, отримання консультацій або допомоги відповідного фахівця. Навчальний матеріал освітньої компоненти, передбачений робочою програмою для засвоєння здобувачем у процесі самостійної роботи, виносяться на поточний і підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовувався під час аудиторних занять. Організація самостійної роботи здобувачів передбачає: планування обсягу, змісту, завдань, форм і методів контролю самостійної роботи, розробку навчально-методичного забезпечення; виконання здобувачем запланованої самостійної роботи; контроль та оцінювання результатів, їх систематизацію, оцінювання ефективності виконання здобувачем самостійної роботи.

У випадку реалізації індивідуальної освітньої траєкторії здобувача заняття можуть проводитись за індивідуальним графіком.

У процесі роботи над індивідуальними завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності. Презентації та виступи мають бути авторськими та оригінальними.

Види самостійної роботи

№ з/п	Вид самостійної роботи	Години	Терміни виконання	Форма та метод контролю
1	Опрацювання питань, що виносяться на самостійне вивчення	30	щотижнево	Усне та письмове
2	Підготовка до лекційних та практичних занять (робота з інформаційними джерелами:	30	щотижнево	Усне та письмове

	опрацювання першоджерел)			
3	Індивідуальні завдання	30	2 рази в семестр	Усне та письмове
Разом		90		

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Екологічне право: навч. посіб. кол. авт. [Резворович К.Р., Юнін О.С., Кірін Р.С. та ін.]. Дніпро: Видавець Біла К.О., 2020. 318 с.
URL: <https://er.dduvs.in.ua/bitstream>
2. Екологічне право: підручник. За ред. А.П. Гетьмана. Харків: Право, 2019. 551 с.
URL: https://pravoizdat.com.ua/image/data/Files/734/3_Ekologichne%20pravo_Pi_druchnik_vnutri.pdf
3. Екологічне право України: навч. посіб. За ред. І.І. Каракаша, Т.Є. Харитонової, А.І. Черемнової. Одеса: Гельветика, 2018. 383 с.
4. Екологічне право у схемах та визначеннях: навч. посібник. За заг. ред. К.Р. Резворович. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 188 с.
URL: <https://er.dduvs.in.ua/bitstream>
5. Екологічне право (загальна частина): навч. посіб. [І.О. Личенко, Х.М. Марич, Н.В. Ортинська]. Львів: Ін-т права та психології Нац. ун-ту «Львів. політехніка», 2016. 280 с.
6. Екологічне право: навч. посіб. С.С. Бичкова, І.А. Боровська, О.С. Бурлака та ін. Київ: Правова єдність: Алерта, 2016. 290 с.
7. Екологічне право України. Особлива частина: навч. посіб. О.М. Шуміло, І.В. Бригадир, В.А. Зуєв та ін. Харків: ХНУВС, 2017. 383 с.

Додаткова література

1. Ткачук О.П., Мазур О.В. Екологічний аналіз основних положень нового порядку проведення моніторингу земель і ґрунтів в Україні. *Екологічні науки*. 2025. № 1 (58). С. 164-172.
DOI: <https://doi.org/10.32846/2306-9716/2025.eco.1-58.28>
2. Ткачук О.П., Мазур О.В. Проблеми адаптації системи моніторингу атмосферного повітря в Україні до вимог Європейського Союзу. *Екологічні науки*. 2024. № 1(52). Т. 1. С. 65-70. DOI: <https://doi.org/10.32846/2306-9716/2024.eco.1-52.1.9>
3. Неїлик М.М., Лутковська С.М., Ткачук О.П., Циганський В.І. Нематода: біологія, моніторинг, захист і нормативна база: монографія. Вінниця: «Твори», 2023. 260 с.

4. Ткачук О.П., Вергеліс В.І. Екологічна ефективність громадського моніторингу атмосферного повітря в Україні. *Екологічні науки*. 2025. № 1 (58). С. 157-163. DOI: <https://doi.org/10.32846/2306-9716/2025.eco.1-58.27>

5. Ткачук О.П., Мазур О.В. Обґрунтування системи моніторингу поверхневих вод Басейновим управлінням водних ресурсів р. Південний Буг. *Екологічні науки*. 2024. № 3 (54). С. 70-75. DOI: <https://doi.org/10.32846/2306-9716/2024.eco.3-54.9>

6. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1996. № 30. ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

7. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища». *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1991. № 41. ст. 546. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>

8. Земельний кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2002. № 3-4. ст. 27. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>

9. Водний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1995. № 24. ст. 189. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80#Text>

10. Лісовий кодекс України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1994. № 17. ст. 99. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#Text>

11. Закон України «Про охорону атмосферного повітря». *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1992. № 50. ст. 678. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2707-12#Text>

12. Закон України «Про управління відходами». *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2023. № 17. ст. 75. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2320-20#Text>

13. Закон України «Про природно-заповідний фонд України». *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1992. № 34. ст. 502. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12#Text>

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Президента України: URL: <http://www.president.gov.ua>

2. Офіційний сайт Верховної Ради України: URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>

3. Офіційний сайт Конституційного Суду України: URL: <http://www.ccu.gov.ua/uk/index>

5. Офіційний сайт Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України: URL: <https://me.gov.ua/?lang=uk-UA>

6. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України: URL: <https://www.kmu.gov.ua/>

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ ДО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У кінці семестру, здобувач вищої освіти може набрати до 60% підсумкової оцінки за виконання всіх видів робіт, що виконуються протягом семестру, до 10% за показники наукової, інноваційної, навчальної, виховної роботи та активності здобувача і до 30% підсумкової оцінки – за результатами підсумкового контролю.

Розподіл балів за видами навчальної діяльності

№ з/п	Вид навчальної діяльності	Бали
Атестація 1		
1	Участь у дискусіях на лекційних заняттях	5
2	Участь у роботі на практичних заняттях	10
3	Виконання домашніх завдань	5
4	Виконання контрольних робіт, тестування	5
5	Індивідуальні та групові творчі завдання (виконання гугл-презентації, презентації за заданою проблемною тематикою, дослідницькі проєкти)	5
Всього за атестацію 1		30
Атестація 2		
6	Участь у дискусіях на лекційних заняттях	10
7	Участь у роботі на практичних заняттях	5
8	Виконання домашніх завдань	5
9	Виконання контрольних робіт, тестування	5
10	Індивідуальні та групові творчі завдання (виконання гугл-презентації, презентації за заданою проблемною тематикою, дослідницькі проєкти)	5
Всього за атестацію 2		30
Показники наукової, інноваційної, навчальної, виховної роботи та активності здобувача		10
Підсумкове тестування		30
Разом		100

Відповідність шкал оцінок якості засвоєння навчального матеріалу

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для екзамену
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
66-74	D	задовільно
60-65	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Якщо здобувач упродовж семестру за підсумками контрольних заходів набрав (отримав) менше 35 балів, то він не допускається до екзамену.

Програма навчальної дисципліни передбачає врахування результатів неформальної та інформальної освіти при наявності підтверджуючих документів як окремі кредити вивчення навчальних дисциплін.